

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inzerate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 21. oktobra 1898.

Politiški oddelek.

Vseučilišče.

Te dni sta bili na Dunaju dve deputaciji slovenskih odvetnikov in sta pri ministerskem predsedniku grofu Thunu in pri posamičnih resortnih ministrih posredovali radi ravnopravnosti slovenskega jezika pri graškem nadsodišči in sploh pri cesarskih avtonomnih uradih. Zajedno je bila pri tej priliki vročena vladi spomenica „Slovenske Matice“, društva „Pravnik“ in proforskega zbora ljubljanske bogoslovnice zaradi ustanovitve vseučilišča v Ljubljani.

Ministerski predsednik grof Thun, kateri se je v obče kazal jako naklonjenega in pravičnega potrebam in zahtevam slovenskega naroda, se za idejo vseučilišča v Ljubljani ni mogel ogreti in je obljubil šele potem, ko ga je dotična deputacija poučila, da Slovenci nikakor ne zahtevamo izključno slovenskega vseučilišča kakor je ministerski predsednik mislil, ampak da se v smislu sklepa kranjskega deželnega zbora poganjamo za, potrebam slovenskega naroda vstrezajoče, utrakvistično urejeno vseučilišče, — da hoče tej zadevi posvetiti svojo pozornost, kar je pač za nas jako slaba tolažba.

Ta odgovor ministerskega predsednika je slovensko občinstvo jako vznemirilo in razburilo in to le ne proti vladi, ampak — če prav morda po krivici — tudi proti slovenskim in hrvatskim poslancem. Proti vladi zategadelj, ker se je smatralo postopanje ministerskega predsednika kot dokaz vladne nenaklonjenosti napram zahtevam slovenskega naroda, kot dokaz, da hoče vlada slovenske poslance samo izkoristiti, ne da bi ugodila narodovim željam, proti poslancem pa zategadelj, ker je občno dasi morda neutemeljeno domnevanje, da so storili zopet enkrat veliko nerodnost in zabtevali popolno slovensko vseučilišče namesto utrakvističnega, ali pa se niti v sedanjem toli ugodnem trenutku, ko imajo priliko, za narod kaj res

važnega in izdatnega izposlovati, ne potrudijo niti toliko, da bi ministerskega predsednika informovali, da ne zahtevamo samo slovenske univerze, ampak univerzo z različnimi učnimi jeziki, katera bode ustrezala potrebam vseh južnoavstrijskih dežel in v njih prebivajočih narodov.

Pogajanja mej Slovenci in mej vlado še vedno niso končana in tudi glede vseučilišča še ni izrečena zadnja beseda. Ljubljanski občinski svet je v prvi seji po rečeni neugodni izjavi ministerskega predsednika, to je minoli torek, sklenil resolucijo, s katero je naročil ljubljanskemu drž. poslancu, naj se z vso odločnostjo zavzame za ustanovitev vseučilišča, a če bi ne dosegel uspeha, naj iz tega izvaja vse politične konsekvence. Zajedno je občinski svet naročil županu, naj gre osebno na Dunaj in naj v tej zadevi posreduje pri ministerskem predsedniku.

Stvar se dožene v kratkem in tekom prihodnih dnij bomo vedeli pri čem da smo, ali smemo upati, da dobimo vseučilišče ali ne. Naša sodba je, da uspeh ne more izostati, ako poslanci akcijo spretno vodijo in ako se pri pogajanjih z vlado postavi vseučilišče na prvo mesto kot poglavitna zahteva vsega naroda.

Odveč bi bilo naglašati še enkrat veliki obče državni, a tudi slovensko kulturni in slovensko politični pomen vseučilišča v Ljubljani. Ta pomen je tako očiten, da bi se morali slovenski poslanci postaviti na stališče aut — aut in vladi brezozirno zaklicati, ali nam daj vseučilišče, ali pa gremo v opozicijo.

Znamenitost vseučiliškega vprašanja je najlepše in najtehtnejše pojasnjeno v spomenici, katero so vladi vročili „Slovenska Matica“ društvo „Pravnik“ in proforski zbor ljubljanske bogoslovnice in katero so tekoči teden obelodanili malone vsi slovenski listi.

Nakrat seveda celega vseučilišča, s pravoslovno, modroslovno in bogoslovno fakulteto ne moremo dobiti, ker urejevanje in pripravljajanje traja več let in ker za takojšnjo otvoritev nedostaje dušnih sredstev.

Toda s stipendijami za izobražbo profesorjev nam še ni pomagano in mi bi se nikakor ne mogli sprijazniti s tem, da bi se slovenski poslanci zadovoljili s sti-

pendijami za vzgojo visokošolskih profesorjev kot nadomestilom za vseučilišče.

Absolutno ne! Stipendije nam bodo dobro došle ali vlada nam more dati takoj vseučilišče, četudi popolno vseučilišče samo na papirju, v istini pa morda se polovico dveh fakultet. Mislamo si namreč, da vlada lahko brez odlašanja ustanovi vseučilišče, za začetek pa imenuje samo nekaj profesorjev za pravoslovno in za bogoslovno fakulteto tako, da bodo prvoletniki lahko obiskovali ta predavanja, v tem pa bo vlada dosti časa imela, da spopolni ta začetek utrakristične univerze.

Upamo, da se slovenska zahteva glede vseučilišča realizira in da slovenski poslanci ne pridejo praznih rok z Dunaja domov.

Politični pregled.

Državni zbor. — Poslanska zbornica ima sedaj bolj po redkoma seje. Na razpravi je proračunski provizorij za l. 1898, kateri je vlada uveljavila s § 14 in ga sedaj predložila v nakladno odobravanje poslanski zbornici. Razprava je seveda eminentno politična. Mej drugimi je govoril tudi dr. Stranski, kateri je zlasti ostro prijemal graško nadsodišče. Ministerski predsednik grof Thun je v jedni zadnjih sej pregovoril o izgrednih proti Italijanom na Primorskem, rekši, da so v Trstu nastali izgredi. Ker so Lahji s priredbo veselje žalili čut lojalnosti vsega prebivalstva. Ta odgovor je Lahe silno razkačil.

Vlada in Lahi — Vladna pogajanja z laškimi poslanci so se razbila, kajti listi poročajo, da so se vršila posvetovanja mej italijanskimi poslanci in nemškoliberalnimi veleposestniki radi skupnega postopanja in vse kaže, da so ta posvetovanja imela uspeh.

Nagodbni odsek. — ima dan na dan seje. Generalna debata o nagodbenih predlogah je bila sila dolga. Posebnega niso govorniki glede nagodbe ničesar povedali. Razprava je bila bolj politična, kakor stvarna. Senzacijo je obudila izjava finančnega ministra dr. Kaizla, da gre za več, kakor za nagodbo, kar pomeni, da gre za parlament, za sedanjo ustavo. V sredo je bil sklenjen konec debate, a debata s tem še ni končana, ker pridejo na vrsto še vsi oglašeni govorniki in teh je jako mnogo. Če pojde razprava o nagodbi v tem tiru dalje, kakor doslej, potem bo končana šele v prihodnjem stoletju.

Položaj. — Razmere v državnem zboru še vedno niso tako pojasnjene, da bi bilo mogoče uganiti, kako se občni položaj razvije, bo li mogoče vladati s parlamentom ali pa bo ministerstvo prisiljeno poseči po § 14. Pač pa se jasni razmerje mej vlado in mej desnico. Izvrševalni odbor desnice je vladi dal ultimatum, naj se izjavi, v koliki meri more in hoče ustreči zahtevam slovanskih narodov in odgovor je bil dosti povoljen. Pogajanja sicer še niso končana, ali toliko je jasno da se je mej vlado in mej desnico doseglo porazumljenje in da bo desnica vlado podpirala. Tudi slovenski poslanci so se že načeloma sprijaznili z vlado.

Mejnarodna konferenca proti anarhistom. — Za to konferenco so se izrekle skoro vse država, a že zdaj je jasno, da ne bode imela družega uspeha, kakor nekako mejnarodno policijsko pogodbo.

Hrvatska. — Profesor Pavič, deželni in državni poslanec, je imenovan načelnikom oddelka za nauk in bogočastje pri hrvatski deželni vladi. Razni listi trde, da je bil imenovan

kot kompromisni kandidat mej banom in škofom Strohsmyrjem kar pa ni verjetno.

Ogerska. — V madjarskem parlamentu so opozicijske stranke začele opozicijo, katera pa je hitro prenehala, čim je ministerski predsednik energično nastopil.

Kreta. — Turški sultan se je naposled vendar udal. Dobri dve leti je znal lokavo zavlačevati rešitev kretskega vprašanja in morda bi jo bil mogel še dlje zadrževati, da se niso kretski Mohamedanci uprli protievropski posadki in tako dali Angleški, Italiji, Franciji in Rusiji povod da so doposlale sultanu ultimatum in zahtevale, naj umakne vso tursko vojsko s Krete. Sultan se je upiral dokler se je mogel, a naposled se je udal in se v kratkem začne turška posadka na Kreti okrcavati. S tem je Kreta faktično osvobojena.

O poklicu in o vzgoji v rokodelstvu.

(Spisal M. Kunc.)

(Konec.)

Zahteve glede izurjenosti so jako različne. Ni ravno potrebno, da bi se moral vsakdo naučiti najfinejšega dela. Ljudje pač ne stavljajo vsi enakega zahtev, vsled česar se delavcu z manjšo izurjenostjo, z manjšim strokovnim znanjem možnost zaslužka, polje delavnosti, sicer omeji in utesni, ali ne popolnoma zapre. Dočim se more dober delavec, ako njemu primerne, finega dela ne more dobiti, včasih lotiti tudi slabejšega dela, se nasprotje tega ne more zgoditi pri manj sposobnem delavcu. Ta eminentno praktični ozir mora vsacega spodbujati, da si pridobi kar mogoče največjo sposobnost v svoji stroki.

Nekateri stariši so posebno skrupulozni pri izbiranju mojstra, kjer naj se njihov sin uči rokodelstva. Skrbi jih zlasti in to je lahko razumljivo, kako se bo ravnalo z otrokom, saj ljubi vsak oče in vsaka mati svojega otroka. Mnogi se posebno boje mojstrove strogosti, dasi je prav ta lastnost najboljše jamstvo, da se vzgoji značajan mož. Seveda je predpogoj, da je s strogostjo združena pravičnost. Mojstru, kateri da nase upli-vati po razpoložnosti. Čegar strogost je prav za prav surovost, ni otroka na noben način zaupati. Kdor je svojo obrt tako uravnal, da ga mora delovanje vajencev vzdržati, ta sploh ni resničen mojster. S tem nikakor ni rečeno, da vajenčeva delavnost naj mojstru nič ne koristi, nasproti, v lastnem interesu vajencev je, da je vajenec kolikor mu je mogoče hiter in marljiv, mojster pa mora sam vedeti, kaj more in sme zahtevati od mladega vajenca. Mojstru ne sme lastna vztrajnost in sposobnost nikdar biti merilo, po katerem sodi marljivost in sposobnost nerazvitega dečka. Svojih lastnih skrbij in tožba naj nikar ne razklada mlademu človeku, ako mu neče zaupanja in nadej v bodočnost že v kali zadušiti. Vajenec ne sme priti do mnenja, da se tudi njemu ne bo nikdar bolje godilo, kakor njegovemu, morda v žalostnih razmerah živečemu mojstru.

Sploh pa mora biti mej stariši in mej mojstri-učitelji njihovih otrok zaupanje. Vsaka vajenčeva tožba ni